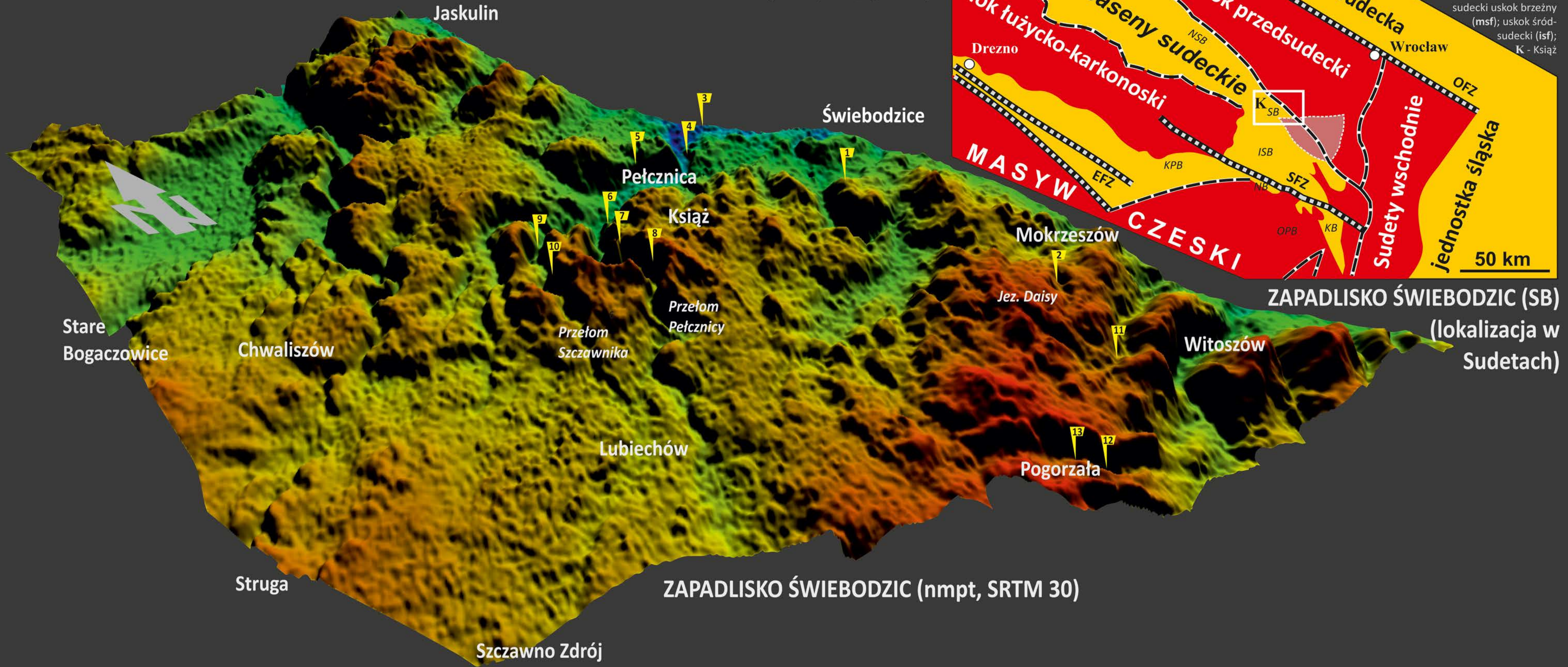

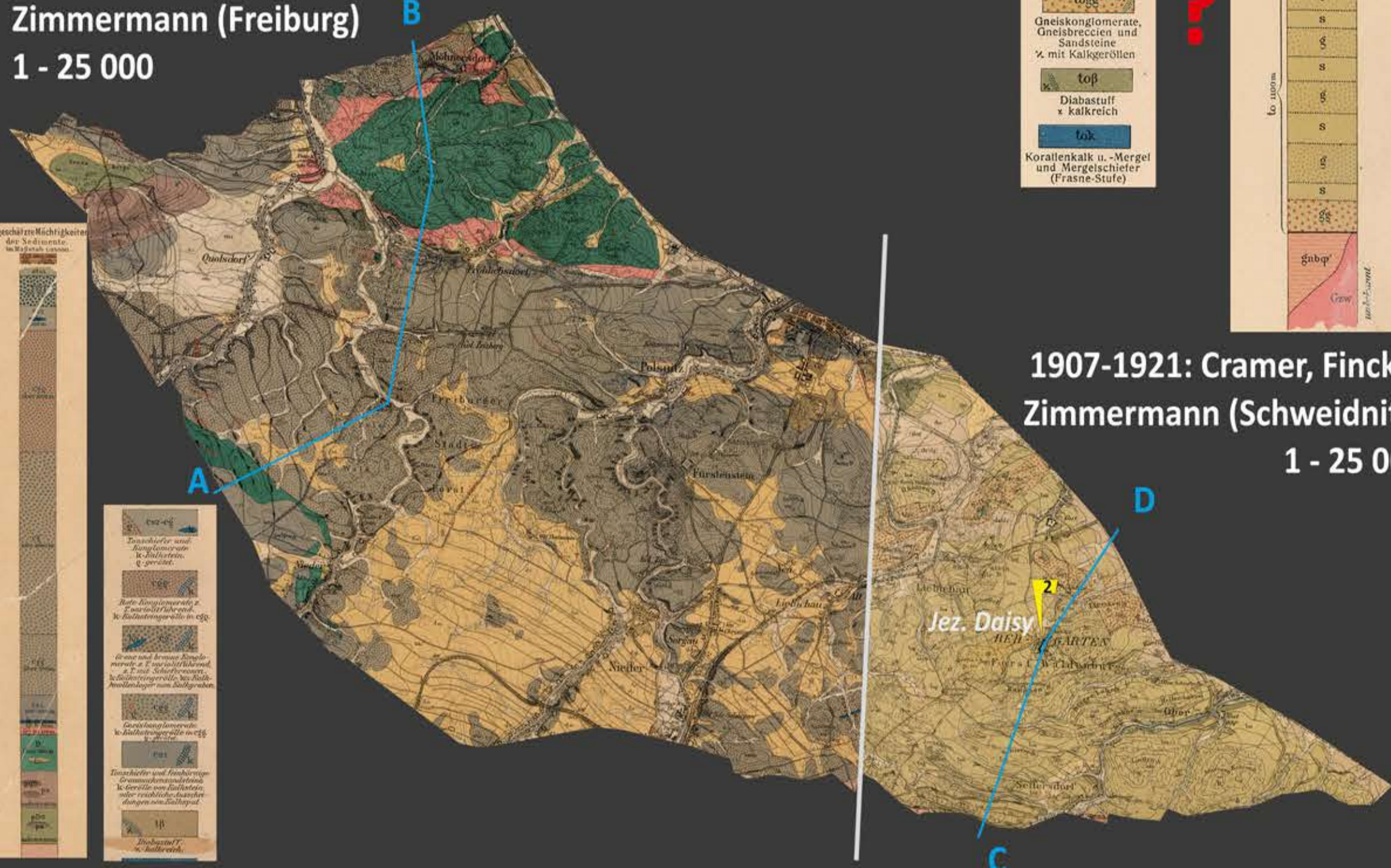
ZAPADLIKO ŚWIEBODZIC (TROCHĘ HISTORII)

Jurand Wojewoda
Instytut Nauk Geologicznych
Uniwersytet Wrocławski
e-mail: jurand.wojewoda@ing.uni.wroc.pl

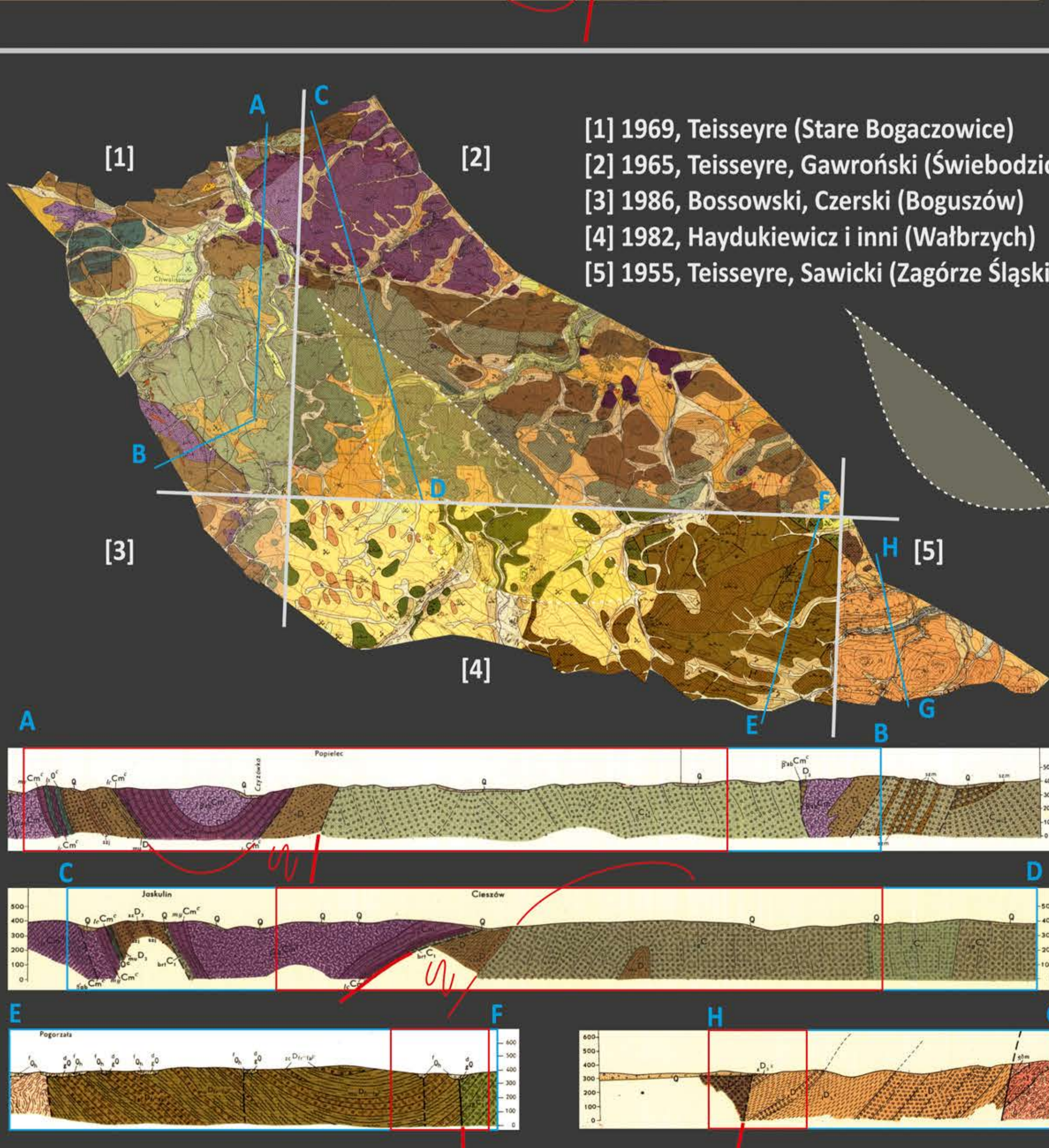
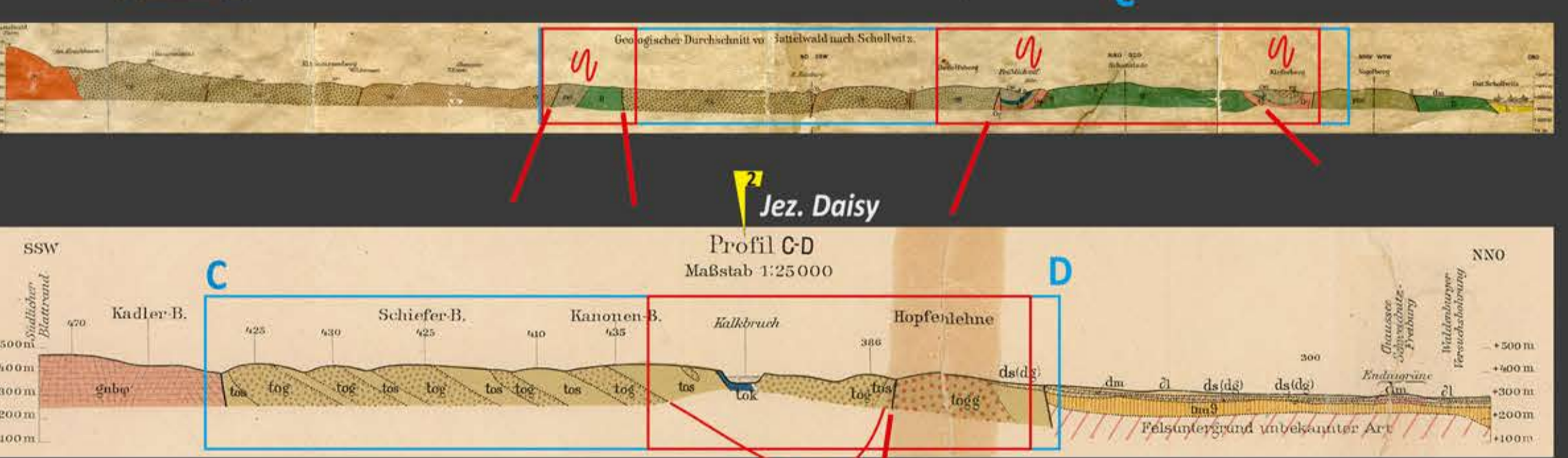

KARTOGRAFIA

1906-1910: Berg, Dathe, Zimmermann (Freiburg)
1 : 25 000

1907-1921: Cramer, Finckh, Zimmermann (Schweidnitz)
1 : 25 000

- [1] 1969, Teisseyre (Stare Bogaczowice)
- [2] 1965, Teisseyre, Gawroński (Świebódzice)
- [3] 1986, Bossowski, Czerni (Boguszów)
- [4] 1982, Haydukiewicz i inni (Wałbrzych)
- [5] 1955, Teisseyre, Sawicki (Zagórze Śląskie)

STRATYGRAFIA

- 1831 (F. Zobel, R. Carnall) Pierwsza wzmianka o wapieniach dewońskich w zapadliśku Świebódzic (Świebódzice, Mokrzeszów). Wniosek o dewońskim wieku pozostałych utworów.
- 1844 (E. Beyrich) Udokumentowanie karbońskiego wieku utworów pomiędzy wapieniami dewońskimi
- 1867 (J. Roth) Udokumentowanie dewońskiego wieku otoczków ("bul") w zlepieńcach k/Lubiechowa (fm Książ)
- 1868 (W. Dames) Opisy stanowisk i fauny dewońskiej. Wapienie uznal za dewońskie, pozostałe utwory za karbońskie.
- 1873 (W. Dybowski) Opisy koralu dewońskiego w wapieniach
- 1892 (E. Dathe) Pierwsza szczegółowa mapa geologiczna (1 : 25 000) okolic Szczawienki. Pierwszy raz zastosowana została nazwa „kulm z Książa” w odniesieniu do zlepieńców gnejsowych. Większość utworów zaliczył do karbonu, i tylko otoczek ze zlepieńców fm Petcznicy do dewonu.
- 1909 (G. Gurich) Uznal wapień występujący w obrębie fm Petcznicy za równoległy z wapieniem głównym Dzikowka (wapień kłymienny)
- 1911 (E. Zimmermann) Odkrył tzw. zlepieńce sferokodoidy. Uznal, że były wapienne są syngenetyczne, a wszystkie niżejleżące osady drobnoziarniste uznal za dewońskie.
- 1948 (H. Teisseyre) Postuluje, że sekwencja rozpoczynająca się utworami wyżej piaskowcami i zlepieńcami gnejsowymi z Książa w całości powstała w późnym dewonie.
- 1962 (T. Gunia) Szczegółowe studium paleontologiczne i stratygraficzne utworów zapadliśka Świebódzic napodstawie fauny. Jak sam autor podkreśla oznaczone okazy pochodzący niemal wyłącznie z otoczków wapiennych oraz z utworów mułowcowych. Autor utrzymuje dotychczasowy schemat litostratygrafii.
- 1959 (M. Pajchłowa) Potwierdza wcześniejsze schematy stratygraficzne. Stwierdza, że zmiany litologii/facji mogą się wiązać ze zmianami paleobatymetrii basenu.
- 2012 (A. Górecka Nowak) Autorka ta, zacytowana w pracy dyplomowej K. Pluty, oznaczyła w mułowcach z Lubiechowa, zespoły sporumorf, które całkowicie zmieniają pozycję stratygraficzną tych utworów - „Uzyskane dane wskazują na westfal D, przy czym uzyskany zespół miospor wskazuje na redepozycję starszego wizeńsko-namurskiego materiału, a być może starszego, lecz nieznaczalnego z uwagi na zły stopień zachowania.”

MODELE

- 1924 (E. Bederke)
1927 (E. Bederke)
1929 (E. Bederke) Stwierdził, że zlepieńce tworzyły się w przybrzeżnej strefie morza, w sąsiedztwie obszaru zbudowanego z gnejsów. Uważał, że utwory dewonu zalegają na sfałdowanych utworach starszego paleozoiku i postulował transport materiału osadowego z południa. Dopuszczał możliwość synchronicznego tworzenia się różnych facji w obrębie basenu, tzn. wapieni i skał łupkowych.
- 1925 (O.H. Schindewolf) Podaje pierwszy schemat paleogeograficzny i środowiskowy, uznając zlepieńce „sferokodoidowe” są płytkowodne i że tworzyły się blisko dzisiejszego miejsca ich występowania.
- 1934 (F. Berger) Postuluje możliwość początku transgresji morskiej na schyłek środkowego dewonu
- 1939 (D. Pawlik) Autorka uważa, że na obszarze zapadliśka sedymentacja trwała aż do famenu. Jednocześnie jednak zalicza zlepieńce Książa do karbonu. Co ciekawe, uważa, że synchronicznie „na elewacjach dna” tworzyły się wapień, podczas gdy „w nieckach” utwory ilaste. Ponieważ odnosi swoje tezy do południowej części zapadliśka zapewne ma na myśli obszar tzw. synkliny Witoszowa. Tym samym po raz pierwszy spotykamy się z sugestią istnienia w trakcie sedymentacji „centralnej elewacji” i „marginalnych obniżen”.
- 1948 (H. Teisseyre)
1952 (H. Teisseyre)
1956 (H. Teisseyre)
1957 (H. Teisseyre) Postuluje, że osady sekwencji powstały w wyniku depozycji materiału na deltach rozbudowujących się od południa i wschodu. Uważa, że w basenie musiały istnieć strome skarpki. Całość wypełnienia basenowego nazwał serią synorogeniczną. Postulował, że najstarsze utwory dewonu zapadliśka Świebódzic występują również w podłożu serii osadowej synklinorium śródsudeckiego.
- 1954 (S. Radwański)
1952 (S. Radwański) Uważa, że część materiału osadowego w zlepieńcach pochodzi z erozji utworów dewońskich na obszarze jednostki kaczawskiej
- 1958 (C. Żak) Postuluje, że transgresja objęła znacznie większy obszar niż dzisiejsze występowanie utworów dewonu w Sudetach.
- 1963 (K. Łydka) Uważa, że materiał z którego zbudowane są skały osadowe zapadliśka Świebódzic nie podlegał wietrzeniu. Wskazuje to na krótki transport. Wskazuje na udział materiału piroklastycznego
- 1968 (T. Gunia) Szczegółowe opisy i szkice stanowisk pozwalają wyciągnąć liczne dodatkowe wnioski nt. struktury geologicznej zapadliśka. W pracy znajduje się wiele przesłanek, które wskazują na allochtoniczną pozycję większości stanowisk z fauną dewońską
- 1980 (W. Nemeč, R. Steel) Szczegółowe opisy i zupełnie nowatorska interpretacja
- 1988 (W. Nemeč, S. Porębski, R. Steel) sedymentologiczna osadów gruboziarnistych w zapadliśku Świebódzic. Praca stanowi kanon interpretacji osadów redeponowanych pod wodą w formie spływów rumoszowych.
- 1981 (S. Porębski)
1984 (S. Porębski)
1987 (S. Porębski)
1990 (S. Porębski)
1997 (S. Porębski) Poza detalicznymi opisami sedymentologicznymi w pracach znajdują się liczne modele fizyczno-środowiskowe oraz przedstawiony został schemat ewolucyjny dewońsko-karbońskiego basenu sedymentacyjnego Świebódzic, jako elementu większej struktury orogenicznej wartyścódów sudeckich. Wyraźnie preferowany model transpresyjnego basenu romboidalnego z jednoczesnym odwołaniem się do modeli basenów z odciągania (pull-apart). W pracach konsekwentnie utrzymany jest dotychczasowy schemat stratygrafii utworów dewonu i karbonu.
- 2011 (M. Kaczorowski, J. Wojewoda) W pracy przedstawione zostały wyniki wieloletnich pomiarów geodynamicznych w podziemiach Zamku Książ. Wykonana została wstępna interpretacja kinematyczna w nawiązaniu do detalicznego rozpoznania strukturalnego i kartograficznego okolic Książa.
- 2013 (K. Pluta) W pracy dyplomowej, w nawiązaniu do wieku osadów w których występują zlepieńce onkoidowe (za A. Górecką-Nowak), przedstawia schematy paleogeograficzne dla basenu Świebódzic w ujęciu ewolucyjnym. Bloki wapienne autor uważa za olistolity, nie powołując się jednak na ustną informację i objaśnienia, jakie w tej kwestii uzyskał od... J. Wojewody...)

